Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 20 december 2017*

”Överklagande – Statligt stöd – Digital television – Stöd till utbyggnad av digital markbunden television i avlägsna och mindre urbaniserade områden – Subvention till förmån för operatörer av plattformar för digital markbunden television – Beslut genom vilket stödåtgärder delvis förklaras oförenliga med den inre marknaden – Begreppet statligt stöd – Fördel – Tjänst av allmänt ekonomiskt intresse – Definition – Medlemsstaternas utrymme för skönsmässig bedömning”

I de förenade målen C-66/16 P–C-69/16 P,

angående fyra överklaganden enligt artikel 56 i stadgan för Europeiska unionens domstol, som ingavs den 5 februari 2016,

Comunidad Autónoma del País Vasco,

Itelazpi SA, Zamudio (Spanien) (C-66/16 P),

Comunidad Autónoma de Cataluña,

Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (CTTI), Hospitalet de Llobregat (Spanien) (C-67/16 P),

Navarra de Servicios y Tecnologías SA, Pamplona (Spanien) (C-68/16 P),

Cellnex Telecom SA, tidigare Abertis Telecom SA, Barcelona (Spanien),

Retevisión I SA, Barcelona (Spanien) (C-69/16 P),

företrädda av J. Buendía Sierra, A. Lamadrid de Pablo och M. Bolsa Ferruz, abogados,

klagande,

i vilket de andra parterna är:

Europeiska kommissionen, företrädd av P. Němečková, É. Gippini Fournier och B. Stromsky, samtliga i egenskap av ombud,

svarande i första instans,

SES Astra SA, Betzdorf (Luxemburg), företrätt av F. González Díaz och V. Romero Algarra, abogados, samt av F. Salerno, avocat,

intervenient i första instans,

* Rättegångsspråk: spanska.

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden T. von Danwitz samt domarna C. Vajda, E. Juhász, K. Jürimäe (referent) och C. Lycourgos,

generaladvokat: M. Wathelet,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

och efter att den 7 september 2017 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Comunidad Autónoma del País Vasco (autonoma regionen Baskien, Spanien) och Itelazpi SA (mål C-66/16 P) (nedan kallade klagandena i mål C-66/16 P), Comunidad Autónoma de Cataluña (autonoma regionen Katalonien, Spanien) och Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (CTTI) (mål C-67/16 P), Navarra de Servicios y Tecnologías SA (mål C-68/16 P) (nedan kallad klaganden i mål C-68/16 P) samt Cellnex Telecom SA och Retevisión I SA (mål C-69/16 P) (nedan gemensamt kallade klagandena) har yrkat att domstolen ska upphäva:

– i mål C-66/16 P, den dom som meddelades av Europeiska unionens tribunal den 26 november 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco och Itelazpi/kommissionen (T-462/13, EU:T:2015:902) (nedan kallad domen i mål T-462/13);

– i mål C-67/16 P, den dom som meddelades av Europeiska unionens tribunal den 26 november 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña och CTTI/kommissionen (T-465/13, EU:T:2015:900, ej publicerad) (nedan kallad domen i mål T-465/13);

– i mål C-68/16 P, den dom som meddelades av Europeiska unionens tribunal den 26 november 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías/kommissionen (T-487/13, EU:T:2015:899, ej publicerad) (nedan kallad domen i mål T-487/13);

– i mål C-69/16 P, den dom som meddelades av Europeiska unionens tribunal den 26 november 2015, Abertis Telecom och Retevisión I/kommissionen (T-541/13, EU:T:2015:898, ej publicerad) (nedan kallad domen i mål T-541/13) (nedan gemensamt kallade de överklagade domarna);

genom vilka domar tribunalen ogillade deras talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 2014/489/EU av den 19 juni 2013 om det statliga stöd SA.28599 (C 23/2010 (f.d. NN 36/2010, f.d. CP 163/2009)) som Konungariket Spanien har genomfört till förmån för utbyggnad av digital markbunden television i avlägsna och mindre urbaniserade områden (utanför Kastilien-La Mancha) (EUT L 217, 2014, s. 52) (nedan kallat det omtvistade beslutet).

Bakgrund till tvisten och det omtvistade beslutet

2 I punkterna 1–22 i de överklagade domarna redogjorde tribunalen för bakgrunden till tvisten. Denna bakgrund kan för ändamålet med förevarande förfarande sammanfattas på följande sätt.

3 Förevarande mål rör en rad åtgärder som de spanska myndigheterna har genomfört inom ramen för övergången från analoga till digitala tv-sändningar i Spanien inom hela landets territorium, utom Comunidad Autónoma de Castilla-La-Mancha (den autonoma regionen Kastilien-La Mancha, Spanien) (nedan kallad den aktuella åtgärden).

4 Konungariket Spanien har infört den nödvändiga lagstiftningen för att främja en övergång från analoga sändningar till digitala sändningar genom Ley 10/2005 de Medidas Urgentes para el Impulso de la Televisión Digital Terrestre, de Liberalización de la Televisión por Cable y de Fomento del Pluralismo (lag 10/2005 om inrättande av brådskande åtgärder för utveckling av digital markbunden television, om liberalisering av kabel-tv och främjande av pluralism) av den 14 juni 2005 (BOE nr 142, av den 15 juni 2005, s. 20562) och genom Real Decreto 944/2005 por el que se aprueba el Plan técnico nacional de la televisión digital terrestre (kungligt dekret 944/2005 om godkännande av det nationella teknikprogrammet för digitala markbundna tv-sändningar) av den 29 juli 2005 (BOE nr 181, av den 30 juli 2005, s. 27006). Genom detta kungliga dekret åläggs privata och offentliga nationella televisionsföretag att försäkra sig om att 96 respektive 98 procent av befolkningen har tillgång till digital markbunden television.

5 De spanska myndigheterna har, i syfte att hantera övergången från analog television till digital markbunden television, delat in Spanien i tre områden som kallas område I, område II respektive område III. Område II, som är det område som förevarande mål handlar om, omfattar avlägsna och mindre urbaniserade områden i vilka 2,5 procent av den spanska befolkningen bor. I detta område har televisionsföretagen i avsaknad av ekonomiskt intresse underlåtit att investera i digitaliseringen, varför de spanska myndigheterna infört en offentlig finansiering.

6 I september 2007 antog Consejo de Ministros (ministerrådet, Spanien) det nationella programmet för övergång till digital markbunden television. Målet för detta program var att uppnå en täckningsgrad för den spanska befolkningen avseende digital markbunden television motsvarande den som uppnåddes med analog television år 2007, det vill säga mer än 98 procent av befolkningen och hela eller nästan hela befolkningen i de autonoma regionerna Baskien, Katalonien och Navarra (Spanien).

7 För att uppnå de mål i fråga om täckning som fastställts för digital markbunden television, beslutade de spanska myndigheterna att bevilja en offentlig finansiering bland annat i syfte att stödja den markbundna digitaliseringen i område II och särskilt inom de autonoma enheternas regioner i detta område.

8 I februari 2008 antog Ministerio de Industria, Turismo y Comercio (ministeriet för industri, turism och handel, Spanien) (nedan kallat MITC) ett beslut i syfte att förbättra infrastrukturerna för telekommunikationer och fastställa kriterier och fördelning av finansieringen för åtgärderna avsedda att utveckla informationssamhället inom ramen för vad som kallades ”Plan Avanza”. Den budget som antogs i enlighet med detta beslut var delvis avsedd för digitalisering av tv-sändningar inom område II.

9 Mellan juli och november 2008 skedde digitaliseringen inom område II. MITC överförde därefter medel till de autonoma regionerna, som åtog sig att täcka de återstående kostnaderna med egna budgetmedel.

10 I oktober 2008 beslutade det spanska ministerrådet att avsätta ytterligare medel för att utvidga och komplettera täckningen för digital markbunden television inom ramen för de digitaliseringsprojekt som skulle slutföras under första halvan av 2009.

11 Därefter började de autonoma regionerna att genomföra utbyggnaden av den digitala markbundna televisionen. Dessa organiserade offentliga anbudsförfaranden eller anlitade privata företag för detta. I vissa fall gav de autonoma regionerna kommunerna uppdrag att genomföra utbyggnaden.

12 Den 18 maj 2009 mottog Europeiska kommissionen ett klagomål från SES Astra SA. Klagomålet gällde en påstådd stödordning som Konungariket Spanien hade infört till förmån för övergången från analog till digital markbunden television i område II. Enligt SES Astra inbegrep denna åtgärd ett statligt stöd som inte hade anmälts och som snedvridit konkurrensen mellan markbundna sändningsplattformar och satellitsändningsplattformar.

13 Genom skrivelse av den 29 september 2010 underrättade kommissionen Konungariket Spanien om att den hade beslutat att inleda ett förfarande enligt artikel 108.2 FEUF rörande stödet i fråga för hela det spanska territoriet, med undantag av den autonoma regionen Kastilien-La Mancha som skulle omfattas av ett separat förfarande.

14 Kommissionen antog sedan det omtvistade beslutet. I artikel 1 i beslutets artikeldel förklarar kommissionen att det statliga stöd som beviljats operatörerna av plattformen för markbunden television för användning, underhåll och drift av nätverket för digital markbunden television i område II hade genomförts av Konungariket Spanien i strid med artikel 108.3 FEUF och att det är oförenligt med den inre marknaden, utom stöd som beviljats i enlighet med kriterierna för teknikneutralitet. I artikel 3 i beslutets artikeldel förordnar kommissionen att Konungariket Spanien ska återkräva det oförenliga stödet från operatörerna för digital markbunden television, oavsett om de har mottagit stödet direkt eller indirekt.

15 Som skäl för det omtvistade beslutet anförde kommissionen för det första att de olika åtgärder som vidtagits på central nivå och de avtal som träffats mellan MITC och de autonoma regionerna utgjorde grunden för stödordningen för utbyggnad av digital markbunden television inom område II. I praktiken hade de autonoma regionerna tillämpat den spanska regeringens riktlinjer rörande utbyggnaden av digital markbunden television.

16 För det andra konstaterade kommissionen att den aktuella åtgärden skulle anses utgöra statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF. Enligt det omtvistade beslutet hade de spanska myndigheterna, som främsta och enda exempel, hänvisat till den autonoma regionen Baskien och gjort gällande att det inte utgått något statligt stöd, enligt de villkor som angetts i domstolens dom av den 24 juli 2003, Altmark Trans och Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415) (nedan kallad Altmark-domen). Kommissionen ansåg emellertid att det första villkoret som angetts i den domen (nedan kallat det första Altmark-villkoret), att stödmottagaren faktiskt ska ha ålagts en skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och att dessa skyldigheter ska vara klart definierade, inte var uppfyllt. Dessutom var heller inte det fjärde villkoret i den domen om säkerställande av lägsta möjliga kostnad för det allmänna (nedan kallat det fjärde Altmark-villkoret) uppfyllt.

17 Kommissionen konstaterade för det tredje att den aktuella åtgärden inte kunde anses som ett statligt stöd som är förenligt med den inre marknaden enligt artikel 107.3 c FEUF, trots att åtgärden var avsedd att tillgodose ett väldefinierat ändamål av allmänt intresse och trots att det konstaterats ett marknadsmisslyckande. Kommissionen menade att åtgärden inte uppfyllde villkoret om teknikneutralitet och därmed inte var proportionerlig eller utgjorde ett lämpligt medel för att säkerställa tillgången till kostnadsfria kanaler för invånarna i område II.

18 Kommissionen ansåg, för det fjärde, att det förhållandet att de spanska myndigheterna inte tydligt definierat utbyggnad av markbunden teknik som en offentlig tjänst medförde att den aktuella åtgärden inte kunde motiveras enligt artikel 106.2 FEUF.

Förfarandet vid tribunalen och de överklagade domarna

19 Klagandena väckte talan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet genom ansökningar som inkom till tribunalens kansli den 30 augusti 2013 (mål T-462/13 och T-465/13), den 6 september 2013 (mål T-487/13) respektive den 9 oktober 2013 (mål T-541/13).

20 Bland de grunder som klagandena åberopade till stöd för sin respektive talan åberopade de alla en grund som bestod i åsidosättande av artikel 107.1 FEUF

21 I de överklagade domarna fann tribunalen att klagandena inte kunde vinna framgång med denna grund.

22 Tribunalen godtog inte klagandenas argument att den aktuella åtgärden inte kunde definieras som statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF eftersom mottagarna inte hade beviljats någon ekonomisk förmån, eftersom villkoren i domen av den 24 juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) var uppfyllda.

23 Tribunalen ansåg i de överklagade domarna, såvitt avsåg det första Altmark-villkoret, att klagandena inte hade visat att det var med orätt som kommissionen hade funnit att det första Altmark-villkoret inte var uppfyllt därför att det saknades en klar definition av tjänsten drift av ett markbundet nät som allmännyttig tjänst.

24 Tribunalen fann i detta avseende att spanska staten inte hade definierat drift av nätet för digital markbunden television inom område II som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse i den mening som avses i unionsrätten, vare sig på nationell nivå eller på nivån för den autonoma regionen Baskien i de interinstitutionella överenskommelser som ingåtts med regionen.

25 Vad gäller andra autonoma regioner än Baskien, fann tribunalen att kommissionen kunde konstatera, i skäl 114 i det omtvistade beslutet, att ingen av de autonoma regionerna – beträffande vilka de spanska myndigheterna hade gjort gällande förekomsten av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse – hade framfört några argument till stöd för att driften av det markbundna nätet var att anse som en allmännyttig tjänst.

26 I punkt 78 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), i punkt 79 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900) och i punkt 106 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) fann tribunalen däremot – såsom även gjorts gällande av dem som var sökande i dessa mål – att kommissionen gjort en felaktig rättstillämpning då den alternativt i skäl 121 i det omtvistade beslutet konstaterat att de spanska myndigheterna gjort ett uppenbart fel vid definitionen av en viss plattform för drift av nätet för tv-sändningar.

27 Tribunalen fann emellertid att trots att kommissionen felaktigt ansett att de spanska myndigheternas definition av en viss plattform för utbyggnaden av nätet för tv-sändningar var ett uppenbart fel, var det första Altmark-villkoret inte uppfyllt, eftersom den ifrågavarande tjänsten inte klart och tydligt definierats som allmännyttig tjänst, såsom kommissionen konstaterat i skälen 119–125 i det omtvistade beslutet.

28 Vad gällde det fjärde Altmark-villkoret fann tribunalen – i punkt 88 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902) och i punkt 123 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) – att den inte kunde godta argumenten från dem som var sökande i dessa mål om att kommissionen gjort fel då den i det omtvistade beslutet kommit fram till att villkoret inte var uppfyllt.

29 I punkt 85 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900) och i punkt 63 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) fann tribunalen emellertid – i den första av dessa domar – att kommissionen hade gjort en felaktig rättstillämpning och – i den andra av dessa domar – att kommissionen hade åsidosatt

sin motiveringsskyldighet genom att vid prövningen av om det fjärde Altmark-villkoret var uppfyllt endast pröva förhållandena i den autonoma regionen Baskien, trots att kommissionen var medveten om att andra anbudsförfaranden hade inletts för utbyggnaden av den digitala markbundna televisionen i andra autonoma regioner. Med beaktande av att villkoren i domen av den 24 juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) är kumulativa, fann tribunalen emellertid att det omtvistade beslutet inte skulle ogiltigförklaras eftersom det första Altmark-villkoret inte var uppfyllt.

30 Tribunalen fann inte heller att klagandena skulle vinna framgång med någon annan av de av klagandena åberopade grunderna. Tribunalen ogillade därför deras talan om ogiltigförklaring.

Parternas yrkanden

31 I sina överklaganden har klagandena yrkat att domstolen ska

– upphäva de överklagade domarna,

– slutligt avgöra målen och ogiltigförklara det omtvistade beslutet, och

– förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

32 Kommissionen och SES Astra har yrkat att domstolen ska ogilla överklagandena och förplikta klagandena att ersätta rättegångskostnaderna.

33 Domstolen beslutade den 28 mars 2017 att förena målen C-66/16 P–C-69/16 P vad gäller det muntliga förfarandet samt domen.

Prövning av överklagandena

34 Klagandena har åberopat en enda grund som i överklagandena formulerats i liknande ordalag.

35 Det har därvid gjorts gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning vid tolkningen av artiklarna 14 FEUF, 106.2 FEUF och 107.1 FEUF samt av protokoll nr 26 om tjänster av allmänt intresse och protokoll nr 29 om systemet för radio och tv i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna. Grunden kan delas upp i sex delar.

36 I den första delgrunden har det gjorts gällande att tribunalen åsidosatte gränserna för prövningen av det uppenbara felet vid prövningen av olika rättsakter för definition och tilldelning av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Som andra delgrund har det gjorts gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning i det att den i de överklagade domarna begränsade medlemsstaternas utrymme för skönsmässig bedömning till de närmare villkoren för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse i definitionen därav. I den tredje delgrunden har klagandena gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning i sin analys av relevanta bestämmelser i nationell rätt för definitionen av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Klagandena har vidare i den fjärde delgrunden gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning i det att den underlät att beakta att definitionen och tilldelningen av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse till ett eller flera företag kan företas i flera olika rättsakter. I den femte delgrunden har det gjorts gällande en felaktig rättstillämpning i det att tribunalen inte slog fast att definitionen och tilldelningen av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse inte kräver att någon särskild formulering eller specifikt uttryck används. Som sjätte delgrund har klagandena gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning i det att den fann att protokoll nr 29 om systemet för radio och tv i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna inte var tillämpligt.

Inledande synpunkter

Huruvida överklagandena kan tas upp till sakprövning

37 SES Astra har gjort gällande att överklagandena ska avvisas i sin helhet. Klagandena vill nämligen genom den rättsliga grunden endast att domstolen ska företa en prövning av tribunalens bedömning av de faktiska omständigheterna och av bevisningen; de har emellertid enligt SES Astra inte gjort gällande att tribunalen har missuppfattat de faktiska omständigheterna eller bevisningen. Klagandena har inte heller identifierat vilka delar av de överklagade domarna som bestrids.

38 Domstolen finner att överklagandena inte kan avvisas i sin helhet, vilket dock inte påverkar den individuella prövningen av om de olika delgrunderna var för sig kan tas upp till sakprövning.

39 Åtminstone vissa av delgrunderna avser nämligen rättsfrågor, i det att klagandena därvid bestritt tribunalens tolkning av det första Altmark-villkoret liksom omfattningen av tribunalens prövning av detta villkor. Dessutom finner domstolen att vissa av delgrunderna med erforderlig precision identifierar vilka delar i de överklagade domarna som kritiseras.

40 Domstolen finner således att SES Astra inte kan vinna framgång med de argument som framförts till stöd för att överklagandena ska avvisas i sin helhet.

Huruvida den enda grunden i mål C-66/16 P och C-68/16 P saknar verkan

41 Kommissionen har gjort gällande att den enda grunden i mål C-66/16 P och C-68/16 P saknar verkan, i det att den avser åsidosättande av artikel 107.1 FEUF. SES Astra anser för sin del att grunden saknar verkan även i det att den avser åsidosättande av artikel 106.2 FEUF.

42 Dessa parter har i huvudsak anfört följande. Grunden kan inte leda till att domen vare sig i mål T-462/13 (EU:T:2015:902) eller i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) upphävs, eftersom grunden endast avser det första Altmark-villkoret. Även om domstolen finner att den enda grunden ska godtas, kvarstår faktum – mot bakgrund av att villkoren i domen av den 24 juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) är kumulativa – att tribunalen godtagit kommissionens bedömning att det fjärde Altmark-villkoret inte är uppfyllt.

43 Klagandena i mål C-66/16 P och klaganden i mål C-68/16 P har gjort gällande följande. Även om det fjärde Altmark-villkoret inte är uppfyllt, kan den enda grunden leda till att domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902) och domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) upphävs, eftersom tribunalen utgått från att det inte finns någon klar och tydlig definition av tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse för att fastställa kommissionens bedömning att stödet inte är förenligt med artikel 106.2 FEUF.

– Den enda grunden: Åsidosättande av artikel 107.1 FEUF

44 Domstolen erinrar om att samtliga villkor som föreskrivs i artikel 107.1 FEUF måste vara uppfyllda för att en åtgärd ska anses utgöra statligt stöd. För att det ska vara fråga om statligt stöd krävs det enligt bestämmelsen bland annat att ett företag ska gynnas av åtgärden (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 oktober 2015, EasyPay och Finance Engineering, C-185/14, EU:C:2015:716, punkterna 35 och 36 och där angiven rättspraxis).

45 Det följer av domstolens fasta praxis att statliga åtgärder som anses utgöra ersättning motsvarande ett vederlag för tjänster som det mottagande företaget har tillhandahållit för att fullgöra en skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, vilket innebär att dessa företag i själva verket inte beviljas en ekonomisk fördel och att åtgärden således inte leder till att dessa företag ges en mer fördelaktig

konkurrensställning än konkurrerande företag, inte omfattas av artikel 107.1 FEUF (dom av den 22 oktober 2015, EasyPay och Finance Engineering, C-185/14, EU:C:2015:716, punkt 45 och där angiven rättspraxis).

46 För att en sådan ersättning i ett konkret fall ska kunna undgå att kvalificeras som statligt stöd, måste emellertid villkoren i punkterna 88–93 i domen av den 24 juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) vara uppfyllda.

47 För det första ska det mottagande företaget faktiskt ha ålagts skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, och dessa skyldigheter ska vara klart definierade. För det andra ska de kriterier på grundval av vilka ersättningen beräknas vara fastställda i förväg på ett objektivt och öppet sätt. För det tredje får ersättningsbeloppet inte överstiga vad som krävs för att täcka alla eller delar av de kostnader som fullgörandet av skyldigheterna i samband med tillhandahållandet av allmännyttiga tjänster gav upphov till. För det fjärde ska storleken på den nödvändiga ersättningen fastställas på grundval av en undersökning av de kostnader som ett genomsnittligt och välskött företag som har lämplig utrustning för att fullgöra den allmännyttiga tjänsten som det ålagts skulle ha åsamkats vid fullgörandet av dessa skyldigheter.

48 Statliga åtgärder som inte uppfyller ett eller flera av villkoren i föregående punkt kan således anses utgöra statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 juli 2003, Altmark, C-280/00, EU:C:2003:415, punkt 94).

49 Mot bakgrund av att villkoren i domen av den 24 juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) är kumulativa, kan den omständigheten att tribunalens bedömning att ett av dessa villkor inte är uppfyllt är felaktig inte medföra att domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902) och domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) ska upphävas, om tribunalen – utan att göra någon felaktig rättstillämpning – funnit att ett annat av dessa villkor inte är uppfyllt.

50 I punkterna 89 och 90 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902) fann tribunalen att den inte kunde godta den första delen av den första ogiltighetsgrunden avseende avsaknad av ekonomisk förmån i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF, med motiveringen att alla villkor i domen av den 24 juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) inte vid något tillfälle varit uppfyllda kumulativt. Tribunalen grundade sig därvid på en prövning av det första och det fjärde Altmark-villkoret, och den fastställde – i punkterna 79 och 88 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902) – kommissionens bedömning att dessa villkor inte var uppfyllda.

51 På ett liknande sätt prövade tribunalen – i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) – det första och det fjärde Altmark-villkoret inom ramen för sin prövning av sökandens andra ogiltighetsgrund avseende åsidosättande av artikel 106.2 FEUF. Efter att ha underkänt sökandens argument att dessa båda villkor var uppfyllda, fann tribunalen – i punkt 126 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) – att kommissionen, mot bakgrund av att villkoren i domen av den 24 juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) var kumulativa, inte gjort någon felaktig rättstillämpning i det att den för det första fann att det var fråga om statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF och för det andra att stödet inte var förenligt med den inre marknaden enligt artikel 106.2 FEUF.

52 I denna enda grunden i detta mål om överklagande har det emellertid endast framförts kritik mot tribunalens bedömning avseende det första Altmark-villkoret, utan att någon kritik framförts mot tribunalens bedömning avseende det fjärde Altmark-villkoret; domstolen finner därmed att denna grund inte i sig kan föranleda domstolen att finna att domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902) och domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) är ogiltiga vad gäller förekomsten av ekonomisk fördel i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF, och därmed inte heller föranleda domstolen att upphäva dessa båda domar.

53 Den enda grunden i mål C-66/16 P och i mål C-68/16 P saknar således verkan avseende åsidosättande av artikel 107.1 FEUF.

– Den enda grunden: Åsidosättande av artikel 106.2 FEUF

54 I artikel 106.2 FEUF föreskrivs att företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse ska vara underkastade reglerna i fördragen, särskilt konkurrensreglerna, i den mån tillämpningen av dessa regler inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats dem fullgörs, samt att utvecklingen av handeln inte får påverkas i en omfattning som strider mot unionens intresse.

55 Vad gäller förhållandet mellan de villkor som uppställs i domen av den 24 juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), och prövningen av en stödåtgärd utifrån artikel 106.2 FEUF, framgår följande av domstolens praxis. Prövningen av huruvida de villkor som uppställs i denna rättspraxis har iakttagits företas i ett tidigare led, det vill säga vid prövningen av frågan om den aktuella åtgärden ska anses utgöra statligt stöd. Den frågan ska nämligen besvaras innan det i förekommande fall prövas om ett oförenligt stöd ändå är nödvändigt för att fullgöra den uppgift som mottagaren av åtgärden har tilldelats enligt artikel 106.2 FEUF (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 mars 2017, Viasat Broadcasting UK/kommissionen, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punkt 34).

56 De villkor som uppställs i domen av den 24 juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), och de villkor som krävs för tillämpning av artikel 106.2 FEUF, har således i princip olika målsättningar; domstolen har därför slagit fast att kommissionen inte behöver pröva om det andra och det tredje villkoret som uppställs i domen av den 24 juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) har iakttagits när den prövar en stödåtgärd utifrån artikel 106.2 FEUF (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 mars 2017, Viasat Broadcasting UK/kommissionen, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punkt 33). Inte desto mindre ska – såsom generaladvokaten påpekat i punkt 97 i förslaget till avgörande – det första Altmark-villkoret (det vill säga att ett företag faktiskt har fått i uppdrag att fullgöra skyldigheten att tillhandahålla den allmännyttiga tjänsten och att denna skyldighet är klart definierad) vara uppfyllt för att det undantag som föreskrivs i artikel 106.2 FEUF ska kunna tillämpas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 mars 1974, BRT och Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, 127/73, EU:C:1974:25, punkt 22, och dom av den 11 april 1989, Saeed Flugreisen och Silver Line Reisebüro, 66/86, EU:C:1989:140, punkt 56).

57 Det följer av punkt 99 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902) att tribunalen hänvisat till punkterna 42–79 däri avseende det första Altmark-villkoret, för att konstatera att det var korrekt av kommissionen att slå fast att företag verksamma med markbundna nät i Baskien inte anförtrotts en tydligt definierad tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Tribunalen slog därmed fast att kommissionen inte gjort någon felaktig rättstillämpning då den, i skäl 172 i det omtvistade beslutet, fann att det undantag som föreskrivs i artikel 106.2 FEUF inte kunde tillämpas.

58 På liknande sätt fann tribunalen – i punkt 126 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) – att avsaknaden av en giltig definition av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse innebar att kommissionen inte gjort något fel då den fann att den aktuella åtgärden inte var förenlig med den inre marknaden enligt artikel 106.2 FEUF.

59 I domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902) och domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) lade tribunalen således det första Altmark-villkoret till grund för sin bedömning av artikel 106.2 FEUF.

60 Mot denna bakgrund finner domstolen följande. Den enda grund som åberopats i målen C-66/16 P och C-68/16 P kan, såvitt den avser det första Altmark-villkoret, leda till att domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902) och domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) upphävs, såvitt grunden avser åsidosättande av artikel 106.2 FEUF.

61 Trots att den enda grund som åberopats i målen C-66/16 P och C-68/16 P saknar verkan såvitt den avser åsidosättande av artikel 107.1 FEUF, finner domstolen att de olika delarna av denna grund ska prövas såvitt de avser frågan om definitionen av tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, i den mening som avses i artikel 106.2 FEUF.

Den enda grunden

Den första delgrunden

– Parternas argument

62 Som första delgrund har klagandena gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig tillämpning av domstolens och tribunalens praxis om att medlemsstaternas definition av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse kan ifrågasättas av kommissionen endast om det gjorts ett uppenbart fel.

63 Klagandena har vidare gjort gällande följande. För att godkänna kommissionens bedömning avseende det första Altmark-villkoret utgick tribunalen endast – i punkt 79 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), i punkt 80 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), i punkt 101 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och i punkt 110 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) – från konstaterandet att de spanska myndigheternas definition av den aktuella tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse inte var tillräckligt ”klar och tydlig”, utan att slå fast att en sådan definition var ”uppenbart felaktig”. Tribunalen har tvärtom funnit att det finns en marknadsstörning och att den aktuella tjänsten avser en verksamhet som kan kvalificeras som tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.

64 Därigenom har tribunalen uppenbart överskridit gränsen för prövningen av uppenbart fel som föreskrivs i artikel 14 FEUF, i artikel 106.2 FEUF, i artikel 107.1 FEUF och i protokoll nr 26 om tjänster av allmänt intresse.

65 Kommissionen anser att den första delgrunden saknar verkan och att den i vart fall inte kan godtas i sak.

66 SES Astra anser att den första delgrunden ska avvisas och i vart fall inte kan godtas i sak.

– Domstolens bedömning

67 Som första delgrund har klagandena i huvudsak gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning då den slog fast att det första Altmark-villkoret inte är uppfyllt om den aktuella tjänsten inte på ett klart och tydligt sätt definierats som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, utan att pröva om definitionen av denna tjänst av allmänt ekonomsikt intresse var uppenbart felaktig. Därigenom har tribunalen enligt klagandena missbedömt medlemsstaternas utrymme för skönsmässig bedömning vid fastställandet av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, men detta utrymme kan endast begränsas vid uppenbara fel.

68 I den mån denna delgrund avser frågan huruvida tribunalen gjort en lämplig prövning av kommissionens bedömning avseende det första Altmark-villkoret, påpekar domstolen att klagandena därigenom aktualiserat en rättsfråga som domstolen är behörig att pröva i ett mål om överklagande. SES Astra kan därmed inte vinna framgång med sitt argument att denna delgrund ska avvisas.

69 I sak erinrar domstolen om att medlemsstaterna har rätt att, med iakttagande av unionsrätten, bestämma omfattningen och organiseringen av sina tjänster av allmänt ekonomiskt intresse varvid de särskilt kan beakta mål i den egna nationella politiken (se, för ett liknade resonemang, dom av den 21 december 2011, ENEL, C-242/10, EU:C:2011:861, punkt 50 och där angiven rättspraxis).

70 I detta avseende har medlemsstaterna ett stort utrymme för skönsmässig bedömning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 maj 2013, Libert m.fl., C-197/11 och C-203/11, EU:C:2013:288, punkt 88), och kommissionen kan ifrågasätta detta utrymme endast om det är fråga om uppenbara fel (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 februari 2016, Tyskland/kommissionen, C-446/14 P, ej publicerad, EU:C:2016:97, punkt 44).

71 Såsom tribunalen riktigt konstaterat i punkt 51 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), i punkt 51 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), i punkt 98 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och i punkt 80 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898), kan medlemsstaterna emellertid inte anses ha ett obegränsat utrymme för skönsmässig bedömning när det gäller definitionen av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

72 Det följer av punkt 89 i domen av den 24 juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) att det huvudsakliga syftet med det första Altmark-villkoret är att avgöra om det mottagande företaget faktiskt har ålagts skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, och om dessa skyldigheter har definierats i nationell rätt på ett klart och tydligt sätt.

73 Såsom angetts av generaladvokaten i punkterna 112 och 114–117 i förslaget till avgörande är syftet med detta villkor att uppnå transparens och rättssäkerhet; detta kräver att minimikriterier är uppfyllda när det gäller förekomsten av en eller flera rättsakter från myndigheterna som på ett tillräckligt precist sätt definierar åtminstone arten av, längden på och omfattningen av de skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster som åligger de företag som fått i uppdrag att fullgöra dessa skyldigheter. Om det inte finns någon klar definition av sådana objektiva kriterier, är det nämligen inte möjligt att kontrollera om en viss verksamhet kan anses ingå i begreppet tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

74 Domstolen finner således att – till skillnad från vad som gjorts gällande av klagandena – tribunalen inte missbedömt omfattningen av den kontroll som tribunalen har att utföra när det gäller en medlemsstats definition av en tjänst såsom en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, i det att tribunalen slog fast att det första Altmark-villkoret inte var uppfyllt eftersom det inte i nationell rätt getts någon klar definition av den aktuella tjänsten som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.

75 Denna slutsats påverkas inte av klagandenas argument att det är utrett att det finns en marknadsstörning och att den aktuella tjänsten kan kvalificeras som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Såsom även angetts av generaladvokaten i punkt 122 i förslaget till avgörande är dylika omständigheter inte relevanta vid prövningen av om de aktuella företagen faktiskt har ålagts skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i en offentlig rättsakt eller om dessa skyldigheter har definierats däri på ett klart och tydligt sätt.

76 Under dessa omständigheter kan överklagandet inte vinna bifall på den första delgrunden.

Den andra delgrunden

– Parternas argument

77 I den andra delgrunden har klagandena gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning då den slog fast att definitionen av en tjänst såsom tjänst av allmänt ekonomiskt intresse nödvändigtvis måste innefatta den teknik som används för att denna teknik ska kunna anses omfattas av medlemsstaternas stora utrymme för skönsmässig bedömning.

78 Enligt klagandena har medlemsstaterna ett sådant utrymme för skönsmässig bedömning inte bara när det gäller att ”definiera” tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse, utan även för att ”tillhandahålla, låta tillhandahålla och organisera” tjänsten, vilket nödvändigtvis innefattar möjligheten att välja vilken konkret teknik som ska användas. Detta utrymme för skönsmässig bedömning följer av protokoll nr 26 om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och av protokoll nr 29 om systemet för radio och tv i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna, men även av domstolens och tribunalens praxis.

79 Klagandena i målen C-66/16 P, C-67/16 P och C-69/16 P har dessutom gjort gällande att domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900) och domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) inte är sammanhängande sinsemellan; tribunalen slog däri fast att de spanska myndigheterna – genom att definiera driften av nät för digital markbunden television som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse – inte fick diskriminera de andra plattformarna.

80 Kommissionen och SES Astra anser att den andra delgrunden saknar verkan.

– Domstolens bedömning

81 I den andra delgrunden har klagandena i huvudsak riktat kritik mot de överklagade domarna i det att tribunalen begränsat medlemsstaternas utrymme för skönsmässig bedömning till att endast avse definitionen av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, och att tribunalen därmed bortsett från att medlemsstaterna har ett sådant utrymme för skönsmässig bedömning också då det gäller att välja på vilket konkret sätt som nämnda tjänster ska tillhandahållas.

82 Domstolen finner att detta argument föranleds av en felaktig tolkning av de överklagade domarna.

83 Klagandena har nämligen vitsordat att tribunalen – i punkt 50 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), i punkt 50 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), i punkt 97 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och i punkt 79 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) – uttryckligen medgett, med hänvisning till artikel 1 första strecksatsen i protokoll nr 26 om tjänster av allmänt intresse, att nationella, regionala och lokala myndigheter har ett stort utrymme för skönsmässig bedömning för att tillhandahålla, låta tillhandahålla och organisera tjänster av allmänt ekonomiskt intresse på ett sätt som i största möjliga mån tillgodoser användarnas behov.

84 Vidare finner domstolen – till skillnad från vad som gjorts gällande av klagandena – att det inte framgår av de överklagade domarna att tribunalen skulle ha slagit fast att kvalificeringen av en tjänst såsom en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse nödvändigtvis måste innefatta den teknik som kommer att användas för tjänstens tillhandahållande.

85 Prövningen av den första delgrunden ger nämligen vid handen att tribunalen endast prövat om det första Altmark-villkoret hade uppfyllts, i detta fall avseende driften av nätet för digital markbunden television. Tribunalen gjorde därvid en prövning av om denna tjänst kunde anses motsvara kravet på en klar definition av tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse i den mening som avses i villkoret, med bland annat hänvisning till förekomsten av de minimikriterier som anges i punkt 73 ovan. Tribunalen uttalade sig därvid inte om på vilket sätt som den aktuella tjänsten borde ha definierats konkret i nationell rätt för att kunna anses motsvara det första Altmark-villkoret.

86 Klagandena kan mot denna bakgrund i målen C-66/16 P, C-67/16 P och C-69/16 P inte heller med framgång göra gällande att domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900) och domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) inte är sammanhängande sinsemellan.

87 Överklagandet kan således inte bifallas såvitt avser den andra delgrunden.

Den tredje delgrunden

– Parternas argument

88 I den tredje delgrunden har klagandena gjort gällande att tribunalen missuppfattade ordalydelsen i bestämmelser i tillämplig nationell lagstiftning och i tillämplig rättspraxis; tribunalens bedömning går därmed på ett uppenbart sätt emot innehållet i nämnda lagstiftning och rättspraxis och tribunalen tillmätte vissa omständigheter ett innehåll som de inte hade.

89 Klagandena har, för det första, gjort gällande att tribunalen på ett uppenbart sätt missuppfattade ordalydelsen i nationella bestämmelser och att tribunalen endast gjort en selektiv hänvisning till dessa bestämmelser. I Ley 32/2003, General de Telecomunicaciones (allmän lag 32/2003 om telekommunikationer) av den 3 november 2003 (BOE nr 264, av den 4 november 2003, s. 38890) (nedan kallad lag 32/2003) har drift av radio- och tv-nät uttryckligen ansetts vara allmännyttiga tjänster. Till skillnad från vad tribunalen slog fast i punkt 57 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), i punkt 57 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), i punkt 104 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och i punkt 86 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898), är det möjligt att anförtro samtliga operatörer i en bransch att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, bland annat för att garantera att tjänsten tillhandahålls till alla. Det är detta som görs i spansk lagstiftning på tv-området, där hela branschen åläggs skyldigheter att säkerställa en minsta täckningsgrad. Vidare hänvisas det uttryckligen i olika normerande rättsakter från spanska myndigheter till markbunden teknik, till skillnad från vad tribunalen fann i sin tolkning därav.

90 Klagandena har för det andra gjort gällande att de överklagade domarna innehåller påståenden som på ett uppenbart sätt strider mot processmaterialet vid tribunalen. Tribunalen gjorde fel då den slog fast att klagandena inte vid något tillfälle kunnat redogöra för vilka skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster som ålagts operatörerna av nät för digital markbunden television antingen i spansk lagstiftning eller i driftsavtalen; klagandena har i än mindre utsträckning åberopat bevisning i detta avseende (punkt 72 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), punkt 73 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), punkt 115 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och punkt 103 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898). Klagandena har i detta avseende hänvisat till de avtal som de baskiska myndigheterna ingått med Itelazpi (mål C-66/16 P), till det offentliga avtal som ingåtts mellan de katalanska myndigheterna och Retevisión samt till därmed sammanhängande förfrågningsunderlag (mål C-67/16 P), till de avtal och överenskommelser som ingåtts av regeringen i Navarra (mål C-68/16 P) och till avtalet och förfrågningsunderlaget avseende det anbudsförfarande som inletts av Comunidad autónoma de La Rioja (autonoma regionen i Rioja, Spanien) (mål C-69/16 P).

91 Enligt klagandena räcker dessa rättsakter för att det ska gå att slå fast att det är fråga om en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse som på ett korrekt sätt definierats och blivit föremål för uppdragsgivning, i den mening som avses i domstolens praxis och i artikel 4 i kommissionens beslut 2005/842/EG av den 28 november 2005 om tillämpningen av artikel [106.2 FEUF] på statligt stöd i form av ersättning för offentliga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (EUT L 312, 2005, s. 67). Dessa rättsakter nämndes både under det administrativa förfarandet och i förfarandet vid tribunalen.

92 Vad gäller de autonoma regionerna förutom Baskien, gjorde tribunalen fel då den, i punkt 62 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), i punkt 113 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och i punkt 92 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898), slog fast att dessa rättsakter inte hade åberopats under det administrativa förfarandet samt att kommissionen inte var skyldig att pröva dessa vid sin prövning av om det första Altmark-villkoret hade iakttagits, eftersom kommissionen hade haft kännedom om anbudsförfarandena i dessa autonoma regioner, haft tillgång till förfrågningsunderlaget och haft kännedom om vilka som var de upphandlande enheterna. Klagandena anser att tribunalen borde ha

vidtagit sanktionsåtgärder mot kommissionen för att inte ha beaktat dessa anbudsförfaranden, på samma sätt som gjorts i punkt 85 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900) och i punkt 60 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) avseende det fjärde Altmark-villkoret.

93 Klagandena har vidare anfört att tribunalen i punkt 58 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), i punkt 58 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), i punkt 105 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och i punkt 87 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) – där det anges att samma rättsakter inte med giltig verkan kunnat kvalificera driften av nätet för digital markbunden television såsom en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, på grund av att lag 32/2003 innebär att principen om teknikneutralitet ska iakttas – har missuppfattat innehållet i denna lag, eftersom denna lag endast anger att denna princip är en riktlinje och inte en norm som begränsar myndigheternas behörighet.

94 Klagandena har för det tredje gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig slutsats avseende förekomsten av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse i och med att den endast analyserade lag 32/2003, trots att det finns andra delar i nationell rätt som preciserar innehållet i nämnda lag och som även varit föremål för diskussion vid tribunalen. Tribunalen borde således ha beaktat rättspraxis från Tribunal Supremo (Högsta domstolen, Spanien) avseende den aktuella åtgärden och avseende tillämplig spansk lagstiftning. Vad gäller Ley 31/1987 de Ordenación de las Telecomunicaciones (lag 31/1987 om organisering av telekommunikation) av den 18 december 1987 (BOE nr 303 av den 19 december 1987, s. 37409), som specifikt kvalificerar markbunden teknik som en allmännyttig tjänst, gjorde tribunalen fel då den i punkt 71 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), i punkt 72 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900) och i punkt 102 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) underlät att beakta denna lag, med motiveringen att lagen inte åberopats vid tribunalen.

95 Kommissionen och SES Astra anser att det är uppenbart att överklagandena ska avvisas såvitt avser den tredje delgrunden.

– Domstolens bedömning

96 I den tredje delgrunden har klagandena gjort gällande att tribunalen gjorde flera felaktiga rättstillämpningar vid prövningen av bestämmelser i nationell rätt vilka enligt klagandena klart och tydligt definierar den aktuella tjänsten som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.

97 Det ska påpekas att det framgår av fast rättspraxis från domstolen att när tribunalen har fastställt eller bedömt de faktiska omständigheterna är domstolen, enligt artikel 256 FEUF, ensam behörig att pröva tribunalens rättsliga kvalificering av dessa omständigheter och de rättsliga följderna därav. Bedömningen av de faktiska omständigheterna utgör, med undantag för då tribunalen har missuppfattat den bevisning som åberopats vid den, inte en sådan rättsfråga som i sig är underställd domstolens kontroll (se, bland annat, dom av den 10 november 2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital/kommissionen, C-449/14 P, EU:C:2016:848, punkt 43 och där angiven rättspraxis).

98 Domstolen är i ett mål om överklagande således, vad beträffar prövningen av tribunalens bedömningar av nationell rätt, endast behörig att pröva om tribunalen har missuppfattat nämnda nationella rätt (dom av den 10 november 2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital/kommissionen, C-449/14 P, EU:C:2016:848, punkt 44 och där angiven rättspraxis).

99 Det ska utifrån handlingarna i målet vara uppenbart att tribunalen missuppfattat bevisningen eller de faktiska omständigheterna, utan att domstolen ska behöva göra en ny bedömning därav (se, bland annat, beslut av den 9 mars 2017, Simet/kommissionen, C-232/16 P, ej publicerat, EU:C:2017:200, punkt 58 och där angiven rättspraxis).

100 Vad för det första gäller bedömningen av lag 32/2003 fann tribunalen – i punkt 57 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), i punkt 57 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), i punkt 104 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och i punkt 86 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) – att kvalificeringen som allmännyttig tjänst i nämnda lag avsåg alla telekommunikationstjänster, inklusive näten för radio- och tv-sändningar. Tribunalen konstaterade vidare att enbart den omständigheten att en tjänst angetts vara av allmänt intresse enligt nationell rätt inte innebär att varje företag som tillhandahåller en sådan utför tydligt definierade skyldigheter inom ramen för allmännyttiga tjänster i den mening som avses i domen av den 24 juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415). Tribunalen konstaterade även att det inte framgår av lag 32/2003 att alla telekommunikationstjänster i Spanien utgör tjänster av allmänt ekonomiskt intresse i den mening som avses i den domen, och att det i lag 32/2003 uttryckligen föreskrivs att tjänster av allmänt intresse i den mening som avses i den lagen ska utföras inom ramen för ett system med fri konkurrens.

101 Domstolen konstaterar att klagandena inte åberopat några omständigheter till styrkande av att det är uppenbart att tribunalen missuppfattat innehållet i lag 32/2003.

102 Vad sedan gäller klagandenas kritik mot tribunalens slutsats av lagens allmänna karaktär, det vill säga att det utifrån lagen inte går att slå fast att de som driver ett markbundet nät skulle ha anförtrotts klart definierade skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i enlighet med det första Altmark-villkoret, konstaterar domstolen – mot bakgrund av de motstridiga omständigheter som finns i lagen (se punkt 100 ovan) – att tribunalen i denna del inte gjort någon felaktig rättstillämpning.

103 Vad för det andra gäller klagandenas argument att tribunalen gjort konstateranden som på ett uppenbart sätt strider mot olika normerande rättsakter från spanska myndigheter som uttryckligen hänvisar till markbunden teknik, finner domstolen att det finns anledning att göra en åtskillnad mellan, å ena sidan, Baskien, och, å andra sidan, de andra autonoma regionerna.

104 Vad gäller Baskien har klagandena gjort gällande att de avtal som denna autonoma region ingått i tillräcklig utsträckning preciserar de allmännyttiga tjänster som Itelazpi åläggs att tillhandahålla, med preciseringar av bland annat arten och längden på skyldigheterna att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, det berörda företaget, det aktuella området, karaktären på de exklusiva rättigheterna och uppdragets universella karaktär.

105 Det framgår i detta avseende av punkterna 62 och 63 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902) att tribunalen beaktat dessa avtal. Tribunalen har emellertid – inom ramen för sin självständiga prövning av de faktiska omständigheterna – slagit fast att det inte finns någon bestämmelse i dessa avtal som anger att driften av det markbundna nätet ska anses utgöra en allmännyttig tjänst.

106 Det framgår inte av tribunalens prövning av de aktuella avtalen att tribunalen skulle ha missuppfattat deras innehåll. Klagandenas argument såvitt avser denna delgrund ger inte stöd för att tribunalen skulle ha gjort något uppenbart materiellt fel vid sin prövning av nämnda avtal.

107 Vad sedan gäller de andra autonoma regionerna än Baskien, har klagandena i mål C-67/16 P, C-68/16 P och C-69/16 P gjort gällande att tribunalen – i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) – underlåtit att beakta de officiella rättsakter som anges i punkt 90 ovan, vilka definierar den aktuella tjänsten som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.

108 Detta argument saknar verkan. Det framgår nämligen av punkterna 62 och 63 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), punkterna 113 och 114 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och punkterna 92 och 93 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) att tribunalen inte bara avslog klagandenas argument angående dessa rättsakter med motiveringen att de inte hade åberopats av de spanska myndigheterna under det administrativa förfarandet såsom exempel på rättsakter som anförtror någon att utföra ett allmännyttigt uppdrag; tribunalen prövade alternativt även innehållet i de omständigheter som

klagandena åberopat. Tribunalen fann därvid att det inte finns någon omständighet i dessa handlingar som ger vid handen att den aktuella tjänsten utgör en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse i den mening som avses i domen av den 24 juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415). Klagandena har emellertid inte bestritt tribunalens rättsliga bedömning i dessa punkter, och i än mindre utsträckning åberopat några omständigheter som skulle kunna ge vid handen att tribunalen missuppfattat innehållet i dessa omständigheter.

109 Domstolen finner för det tredje att klagandena inte kan vinna framgång med argumentet att tribunalen underlåtit att ta ställning till vissa delar i nationell rätt vilka åberopats som bevisning under förfarandet vid tribunalen, vilket ska ha inneburit att tribunalen missbedömt omfattningen av lag 32/2003.

110 Det ankommer nämligen endast på tribunalen att bedöma den bevisning som åberopats vid tribunalen. Tribunalen kan, med undantag för skyldigheten att respektera allmänna principer och processrättsliga regler för bevisbördan och bevisningen samt att inte missuppfatta bevis, inte anses skyldig att uttryckligen motivera den värdering som görs av varje bevis, särskilt om rätten anser att beviset i fråga är utan intresse eller saknar relevans för målets utgång (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 juni 2000, Dorsch Consult/rådet och kommissionen, C-237/98 P, EU:C:2000:321, punkterna 50 och 51).

111 Klagandena har i detta avseende inte gjort gällande att tribunalen skulle ha åsidosatt processrättsliga regler för bevisbördan och bevisningen. Vidare framgår det inte uttryckligen av de omständigheter som klagandena har åberopat att de aktuella rättsakterna skulle ha varit relevanta för bedömningen av om driften av markbundna nät var att anse som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.

112 Vidare finner domstolen att klagandenas argument om att tribunalen skulle ha missuppfattat lag 31/1987 saknar verkan. Det framgår nämligen av punkt 71 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), av punkt 72 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900) och av punkt 102 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) att tribunalen inte bara avslog klagandenas argument angående denna lag med motiveringen att den inte hade åberopats vid tribunalen; tribunalen prövade alternativt även relevansen av denna lag. Tribunalen fann i detta avseende att det av den omständigheten att markbundna sändningar av ljudradio och tv är allmännyttiga tjänster under alla omständigheter inte kunde dras slutsatsen att lag 31/1987 definierar även den aktuella tjänsten som en allmännyttig sådan. Klagandena har emellertid i förevarande mål om överklagande inte gjort gällande att tribunalen missuppfattat innehållet i lag 31/1987.

113 Domstolen finner således att den tredje delgrunden delvis ska avvisas, delvis ogillas och delvis anses sakna verkan.

Den fjärde delgrunden

– Parternas argument

114 I den fjärde delgrunden har klagandena anfört följande. Tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning genom att – i punkt 57 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), i punkt 57 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), i punkt 104 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och i punkt 86 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) – inte godta definitionen som tjänst av allmänt ekonomiskt intresse i lag 32/2003 med motiveringen att några allmännyttiga tjänster inte anförtros i denna lag.

115 Tribunalen blandade på så sätt samman begreppen rättsakter som ”definierar” och som ”anförtror” tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, vilka – till skillnad från vad tribunalen kom fram till – kan vara två separata rättsakter beroende på hur behörighetsområdena fördelats i den berörda medlemsstaten.

116 Kommissionen och SES Astra har gjort gällande att den fjärde delgrunden inte kan tas upp till sakprövning.

– Domstolens bedömning

117 Klagandena har i den fjärde delgrunden kritiserat tribunalen för att ha krävt att den aktuella rättsakten som definierar en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse även ska anförtro en sådan tjänst till ett eller flera företag. Domstolen finner att denna delgrund avser frågan om tribunalen på ett korrekt sätt tolkat det första Altmark-villkoret, vilket utgör en rättsfråga. Kommissionens och SES Astras avvisningsyrkande avseende den fjärde delgrunden kan således inte bifallas.

118 Domstolen gör vidare följande bedömning i sak. Klagandenas argument avseende den fjärde delgrunden föranleds av en uppenbart felaktig tolkning av de överklagade domarna. Till skillnad från vad som gjorts gällande av klagandena, har tribunalen nämligen inte uteslutit att separata rättsakter används för att dels definiera tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, dels ge företag i uppdrag att tillhandahålla sådana tjänster.

119 I punkt 52 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), i punkt 52 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), i punkt 99 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och i punkt 81 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) har tribunalen uttryckligen angett att ansvaret för att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse kan anförtros det berörda företaget i en eller flera officiella rättsakter, och varje medlemsstat kan bestämma vilken form som dessa rättsakter ska ha, varvid rättsakterna i synnerhet ska ange innebörden av skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, dess varaktighet samt vilka företag och områden som berörs.

120 Såsom konstaterats i punkt 100 ovan, slog tribunalen fast att enbart den omständigheten att en tjänst i lag 32/2003 angetts vara av allmänt intresse inte innebär att varje företag som tillhandahåller en sådan utför tydligt definierade skyldigheter inom ramen för allmännyttiga tjänster i den mening som avses i det första Altmark-villkoret.

121 Därefter prövade tribunalen – såsom påpekats i punkterna 103–108 ovan – om det fanns andra rättsakter än lag 32/2003 som gett de av den aktuella åtgärden berörda operatörerna i uppdrag att tillhandahålla tydligt definierade skyldigheter inom ramen för allmännyttiga tjänster. Tribunalen fann emellertid att de spanska myndigheterna inte hade visat att så var fallet vad gäller den aktuella tjänsten.

122 Det är således uppenbart att klagandena inte kan vinna framgång med den fjärde delgrunden.

Den femte delgrunden

– Parternas argument

123 I den femte delgrunden har klagandena gjort gällande följande. Tribunalen gjorde fel då den inte godtog klagandenas argument avseende frågan om det första Altmark-villkoret var uppfyllt, huvudsakligen med motiveringen att de rättsakter som definierar och anförtror den aktuella tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse inte formellt sett innehåller begreppet ”allmännyttig tjänst”. Enligt klagandena framgår det nämligen av punkt 63 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), punkt 58 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), punkt 91 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och av punkt 93 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) att tribunalen krävt att definitionen i nationell rätt såsom tjänst av allmänt ekonomiskt intresse uttryckligen hänvisar till begreppet ”allmännyttig tjänst” för att den ska kunna anses vara tillräckligt klar och tydlig.

124 Kommissionen har inte haft några särskilda synpunkter på hur denna femte delgrund ska handläggas, och kommissionen har i denna del anfört följande. I de överklagade domarna krävde tribunalen inte att någon särskild formulering skulle användas vid definitionen av tjänst av allmänt ekonomiskt intresse; tribunalen prövade dock om tillhandahållande av nät i nationell lagstiftning hade definierats såsom en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.

125 SES Astra anser att det är uppenbart att den femte delgrunden ska avvisas.

– Domstolens bedömning

126 I den femte delgrunden har klagandena i huvudsak framfört kritik mot tribunalen för att ha antagit ett formalistiskt synsätt, då den krävde att bestämmelser i nationell rätt som definierar och anförtror tjänster av allmänt ekonomiskt intresse ska innehålla begreppet allmännyttig tjänst för att de ska kunna anses uppfylla det första Altmark-villkoret.

127 Klagandenas argument föranleds av en felaktig tolkning av de överklagade domarna. Det framgår nämligen inte av punkt 63 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), av punkt 58 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), av punkt 91 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och av punkt 93 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) att tribunalen krävt att begreppet allmännyttig tjänst måste användas för att det första Altmark-villkoret ska vara uppfyllt.

128 Under dessa omständigheter kan klagandena inte vinna framgång med den femte delgrunden.

Den sjätte delgrunden

– Parternas argument

129 I den sjätte delgrunden har klagandena gjort gällande följande. Tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning då den i punkterna 69 och 70 i domen i mål T-462/13 (EU:T:2015:902), i punkterna 70 och 71 i domen i mål T-465/13 (EU:T:2015:900), i punkterna 110 och 111 i domen i mål T-487/13 (EU:T:2015:899) och i punkterna 100 och 101 i domen i mål T-541/13 (EU:T:2015:898) slog fast att protokoll nr 29 om systemet för radio och tv i almänhetens tjänst i medlemsstaterna inte omfattar finansiering av företag som driver teknik för överföring av signaler med motiveringen att detta protokoll inte hänvisar till public service-företag.

130 Kommissionen anser att denna delgrund saknar verkan och att den i vart fall inte kan ligga till grund för ett bifall av överklagandena.

131 SES Astra har anfört att det är uppenbart att den sjätte delgrunden inte kan tas upp till sakprövning och att den i vart fall inte kan bifallas.

– Domstolens bedömning

132 I den sjätte delgrunden har klagandena i huvudsak framfört kritik mot tribunalen för att i flera avseende ha gjort en felaktig rättstillämpning genom att slå fast protokoll nr 29 om systemet för radio och tv i almänhetens tjänst i medlemsstaterna inte är tillämpligt i förevarande fall.

133 Denna delgrund saknar verkan och kan därför inte godtas. Såsom gjorts gällande av kommissionen har klagandena inte angett på vilket sätt tillämpningen av protokoll nr 29 om systemet för radio och tv i almänhetens tjänst i medlemsstaterna skulle göra det möjligt att slå fast att mottagarna av den aktuella åtgärden faktiskt ålagts att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och att dessa åligganden definierats klart och tydligt i nationell rätt.

134 Domstolen har således inte bifallit någon av de sex delgrunder som åberopats av klagandena. Överklagandena ska således ogillas i sin helhet.

Rättegångskostnader

135 Enligt artikel 184.2 i domstolens rättegångsregler ska domstolen besluta om rättegångskostnaderna när överklagandet ogillas. Enligt artikel 138.1 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 184.1 ska tillämpas i mål om överklagande, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats.

136 Kommissionen och SES Astra har yrkat att klagandena ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom klagandena har tappat målen, ska kommissionens och SES Astras yrkanden bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

1) Överklagandena ogillas.

2) Comunidad Autónoma del País Vasco, Itelazpi SA, Comunidad Autónoma de Cataluña, Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (CTTI), Navarra de Servicios y Tecnologías SA, Cellnex Telecom SA och Retevisión I SA ska ersätta rättegångskostnaderna.

Underskrifter